

# Høringsnotat - trosopplæringsutvalgets rapport "Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring"

## Bakgrunn for høringen

I mars 2020 vedtok Kirkerådet å oppnevne et utvalg som skulle evaluere satsingen på trosopplæringen i Den norske kirke. Det ble vedtatt et mandat for utvalget i samme sak. Etter 20 års bredt og systematisk arbeid innen trosopplæring var det behov for en gjennomgang av innhold i og organisering av trosopplæringen i dag og gi anbefalinger om veien videre.

Utvalget overleverte sin rapport "[Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring](#)" til Kirkerådet 4. januar 2022. I rapporten redegjør utvalget for sine vurderinger og anbefalinger for det videre arbeidet med trosopplæring og kirkelig undervisning og læring i Den norske kirke.

Utvalgets hovedanbefaling er at satsingen videreføres på bakgrunn av erfaringene og kompetansen som er opparbeidet gjennom reformen, med noen justeringer.

## Om høringen

Kirkerådet vedtok på sitt møte i februar 2022 å sende noen av anbefalingene på høring for å få innspill til arbeidet med revisjon av [Plan for trosopplæring](#) og justering av organisering og rammer.

Rapporten har 52 anbefalinger. Kirkerådet skal følge opp rapporten, og oppfølgingen er gjort rede for i Kirkerådsaken. Et utvalg av rapportens anbefalinger er på høring gjennom dette høringsnotatet, andre anbefalinger utredes videre eller følges opp i Kirkerådets arbeid med kommende Kirkemøtesaker eller oppfølging av allerede vedtatte premisser.

Alle anbefalingene fra utvalget ligger nummerert i dette høringsnotatet slik at høringsinstansene kan lese alle anbefalingene i sammenheng. I tilknytning til spørsmål 6.1. stiller Kirkerådet et tilleggsspørsmål om godkjenning av plan. Anbefaling 17.1. er delt opp i tre underpunkt fordi det ligger flere anliggender i anbefalingen som det vil være hensiktsmessig å få svar på.

Det kommer klart fram i høringsnotatet hvilke av anbefalingene som høringsinstansene bes om å gi høringssvar på. Det er 30 høringsspørsmål. Dette er markert i egen ramme knyttet til de aktuelle anbefalingene. I det elektroniske høringsskjemaet der høringssvarene skal avgis, ligger kun de anbefalingene som høringsinstansene bes om å gi høringssvar på.

Hvert høringsspørsmål har en henvisning til kapittel og sidetall i rapporten der det er mer utfyllende tekst om vurderingen som ligger til grunn for anbefalingen.

Høringssvarene vil legge grunnlag for arbeidet med revisjon av Plan for trosopplæring og justering av organisatoriske rammer for undervisningsfeltet. Den reviderte planen skal ut på høring før den skal behandles på Kirkemøtet. De organisatoriske rammene må blant annet ses i sammenheng med saken om kirkelig organisering som skal til Kirkemøtet i 2022 og arbeidet med tilskudsforvaltning i Den norske kirke.

## Sammendrag av trosopplæringsutvalgets samlede anbefalinger

Kirkens undervisningsoppdrag er en selvsagt del av kirkens oppgaver. Undervisningsoppdraget er forankret i Jesu misjonsbefaling, sammen med oppgaver som forkynnelse og dåp.

«Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: døb dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.» (Matt 28, 18ff)

I Den norske kirkes dåpsliturgi gis menighet og kirke sammen med foreldre og faddere et ansvar for det døbte barnet og for at det kan leve og vokse i den kristne tro:

«Sammen med vår menighet og hele kirken får dere del i et hellig ansvar: å vise omsorg for barnet, be for det, lære det selv å be og hjelpe det til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så det kan leve og vokse i den kristne tro.»

Kirken har alltid arbeidet med undervisning, læring og veiledning. Undervisning og læringsaktiviteter er både historisk og teologisk en av kirkens viktigste oppdrag. Undervisningsaspektet er et sentralt element i hele Den norske kirkes virksomhet (i gudstjenesteliv, diakoni, kirkemusikk osv.), men er i tillegg et eget felt der undervisning er det *primære*. Fra 2000 og NOU 2000: 6 har Den norske kirke hatt en unik, offensiv og ambisiøs holdning til og satsing på trosopplæring for aldersgruppa 0—18 år. Det er lagt ned omfattende innsats på alle nivå i Den norske kirke, i organisasjonene og fagmiljøene og i gjennomføring og utvikling av trosopplæringsarbeidet. Utvalgets vurdering er at satsingen har vært vellykket, og vil i særlig grad understreke den kompetansen som er systematisk opparbeidet gjennom en årrekke.

Trosopplæringsutvalget har kalt den foreliggende rapporten «Helhet, integrering og sammenheng i kirkelig undervisning og læring». Trosopplæringsutvalget baserer sine anbefalinger på spørreundersøkelser, på innspill fra enkeltpersoner og sentrale aktører på feltet, på relevant forskning og på grundige drøftinger innad i utvalget. Utvalgets hovedanbefaling er at satsingen videreføres på bakgrunn av erfaringene og kompetansen som er opparbeidet spesielt de senere årene. Samtidig inngår trosopplæringsarbeidet i en lang tradisjon for kirkelig undervisning og læring som arbeidet framover også bør bygge på. Utvalget anbefaler derfor større grad av helhetlig tenkning rundt det pedagogiske arbeidet. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør inngå som integrert del i Den norske kirkes helhetlige undervisningsoppdrag. Det er, etter utvalgets vurdering, også behov for i enda større grad å se sammenhenger mellom kirkelig undervisning og kirkens andre hovedoppdrag, slik som for eksempel diakoni, gudstjenesteliv, forkynnelse og kirkemusikk og kultur.

Utvalget vil understreke at det er en indre sammenheng mellom de enkeltanbefalingene som legges fram, og at de samlet sett utgjør en helhet som er ment å videreføre og styrke sammenhengen og helheten i det pedagogiske arbeidet i Den norske kirke.

## Anbefalinger og høringspunkt

### Del 1 Mål og innhold:

#### 1. Formål og overordnet målsetting

- 1.1. Den norske kirkes målsetting om bredde, systematikk og sammenheng i det pedagogiske arbeidet bør videreføres.

➤ Kapittel 4.1 side 29

Kryss Enig Kryss Uenig
---------------------------

#### 2. Teologisk, ekklesiologisk og pedagogisk grunnlagstenkning

- 2.1. Det bør legges til grunn en helhetlig og vid forståelse av kirkens pedagogiske arbeid. Det som i dag omtales som trosopplæring, bør integreres i Den norske kirkes helhetlige undervisningsarbeid og -felt.

➤ Kapittel 4.2 side 31

Kryss Enig  
Kryss Uenig

2.2. Undervisningsfeltet i Den norske kirke bør forankres i en helhetlig og eksplisitt teologisk og pedagogisk grunnlagstenkning som både rommer spesifikke undervisningsaktiviteter og elementer av kirkelig undervisning og læring i andre deler av Den norske kirkes virksomhet.

➤ Kapittel 4.2 side 35

Kryss Enig  
Kryss Uenig

### 3. **Benevnelse**

3.1. Dagens ordning med trosopplæring bør inngå i en helhet og sammenheng med Den norske kirkes undervisningsfelt og benevnes som «Kirkelig undervisning og læring».

➤ Kapittel 4.3 side 37

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Hvis uenig:  
- Benevnelsen trosopplæring bør videreføres.  
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

### 4. **Målgruppe**

4.1. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør omfatte alle døpte og alle interesserte.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Hvis uenig:  
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

4.2. Målgruppen for kirkelig undervisning og læring bør legge livslang læring til grunn og omfatte både barn, unge og voksne.

➤ Kapittel 4.4 side 39

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Hvis uenig:  
- 0-18 år slik aldersinndelingen er i dag i Plan for trosopplæring.  
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

### 5. **Planverk**

5.1. Det bør utarbeides et helhetlig, overordnet planverk for kirkelig undervisning og læring som omfatter en revidert og mer eksplisitt grunnlagstenkning og verdigrunnlag, samt rammeplaner for ulike målgrupper.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Hvis uenig:  
- Plan for trosopplæring fungerer godt slik den er i dag.  
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

5.2. Rammeplanene for de ulike målgruppene bør være på et mer overordnet nivå som dermed gir større lokalt handlingsrom.

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss Enig  
Kryss Uenig

5.3. I det helhetlige, overordnede planverket bør det utarbeides rammeplaner for henholdsvis

5.3.1. barn 0–14 år

5.3.2. konfirmasjonstiden

5.3.3. ungdom 15–19 år

5.3.4. voksne

➤ Kapittel 4.5 side 40

Kryss Enig

Kryss Uenig

Hvis Uenig:

- Aldersinndelingen 0-18 fungerer godt slik den er i dag.
- I tillegg til dagens Plan for trosopplæring bør det utarbeides en rammeplan for voksne.
- Plan for konfirmasjonstiden bør tas ut av Plan for trosopplæring og bør være en egen rammeplan.
- Plan for konfirmasjonstiden bør tas ut av Plan for trosopplæring og bør være en egen rammeplan, i tillegg til ny rammeplan for voksne.
- Andre forslag med begrunnelse (fritekst)

5.4. I stedet for kjernetekster bør undervisningsaktiviteter følge kirkeårssyklusen og tar utgangspunkt kirkeårets tekster, tilhørende salmer og andre kirkemusikalske og -kulturelle uttrykk.

➤ Kapittel 4.5 side 43

Kryss Enig  
Kryss Uenig

## 6. Forholdet mellom lokalt handlingsrom og nasjonal styring

6.1. Den sentrale styringen av undervisningsfeltet bør bli mer overordnet, mens det bør gis større handlingsrom på lokalt nivå innenfor det rammeverket som gis.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss Enig  
Kryss Uenig

### Tilleggsspørsmål fra Kirkerådet:

Enten Kryss: Ordningen bør fortsatt være at plan for undervisningsfeltet sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet.

Begrunn svaret (fritekst):

Eller Kryss Ordningen bør være at plan for undervisningsfeltet ikke sendes til godkjenning hos biskop etter vedtak i menighetsrådet, slik at man følger samme praksis som ved plan for diakoni og plan for kirkemusikk.

Begrunn svaret (fritekst):

6.2. Ressursbanken og mulighetene for og tilgang til informasjons- og erfaringsdeling, ressurser og materiell bør videreføres og styrkes.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss Enig

Kryss Uenig

6.3. Arbeidet med digitale, pedagogiske ressurser bør styrkes både på lokalt og sentralt nivå og må ses i sammenheng med Den norske kirkes digitale satsing.

➤ Kapittel 4.6 side 44

Kryss Enig

Kryss Uenig

## 7. Mangfold og likeverd

7.1. Perspektivene på mangfold og likeverd bør styrkes i den teologiske og pedagogiske grunnlagstenkingen og tydeligere slå fast alles mulighet til å delta.

7.2. Ressursbanken bør gjennomgående tematisere inkludering og universell utforming i undervisningsopplegg og pedagogiske ressurser.

7.3. Inkludering og universell utforming bør være tema i kompetansehevende tiltak.

## 8. Forholdet mellom «bredde» og «kontinuerlig»

8.1. Målet om kvalitativ og kvantitativ bredde bør opprettholdes. Breddetiltakene er nødvendig for å nå medlemmene i en folkekirke og tiltakene har skapt vekst og utviklet gudstjenestelivet.

➤ Kapittel 4.8 side 46

Kryss Enig

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

8.2. Det som oppleves som et kunstig og organisatorisk skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlig arbeid bør bygges ned. Det bør legges en helhetlig forståelse av og målsetting for kirkelig undervisning og læring til grunn, slik at tiltakene utfyller hverandre. Det bør tas nødvendige grep på alle nivå slik at tiltakene kan ses i sammenheng.

➤ Kapittel 4.8 side 46

Kryss Enig

Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

## 9. Trosopplæring i hjemmet

9.1. Både den norske kirkes grunnlagstenking og rammeplaner bør eksplisitt omtale og understøtte kirkens undervisning og læring i hjemmet som en naturlig del av undervisningsoppgaven.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss Enig

Kryss Uenig

9.2. Det bør utarbeides mer materiell som kan understøtte foreldrenes arbeid med kirkelig undervisning og læring i hjemmet, herunder også digitale ressurser.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss Enig

Kryss Uenig

9.3. Oppfølging av faddere bør styrkes, og det må arbeides fram hensiktsmessige systemer for å få tillatelse til oppfølging av fadderne som tar nødvendige personvern hensyn.

➤ Kapittel 4.9 side 49

Kryss Enig  
Kryss Uenig

## 10. Barnehage/skole-kirkesamarbeid

10.1. Barnehage/skole-kirkesamarbeidet bør utredes nærmere.

## 11. SFO-satsing

11.1. Det bør satses mer på skolefritidstilbud i regi av Den norske kirke og med utgangspunkt i rammeplan for SFO.

➤ Kapittel 4.11 side 54

Kryss Enig  
Kryss Uenig

Eventuell kommentar (fritekst)

## 12. Samiske perspektiver, samisk trosopplæring og døvekirkenes trosopplæring

12.1. Samiske perspektiver bør være en del av grunnlagstenkning for kirkelig undervisning og læring.

12.2. Kunnskap om det samiske bør fortsatt være en del av den norskspråklige planen.

12.3. Arbeidet med revidering av rammeplan for samisk kirkelig undervisning og læring bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

12.4. Planverkets overordnede del (grunnlagstenkningen) bør foreligge på samiske språk.

12.5. I arbeidet med grunnlagstenkningen for kirkelig undervisning og læring bør døves erfaring som minoritet tas med.

12.6. Arbeidet med revidering av rammeplan for kirkelig undervisning og læring for døve bør skje parallelt med de andre rammeplanene.

## Eventuelt øvrige kommentarer til del 1

Eventuell kommentar til del 1: Mål og innhold

## Del 2 Organisatoriske rammer:

### 13. Plan og rapporteringsverktøy

13.1. Sammenhengen mellom plan og rapportering bør styrkes, være både kvalitativt og kvantitativt orientert og i større grad ses på som strategiske verktøy for evaluering og utviklingsarbeid.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Kryss Enig

Kryss Uenig

Hvis uenig, begrunn svaret (fritekst)

13.2. Rapportering på kirkelig undervisning og læring på lokalt plan bør være helhetlig og tverrfaglig.

➤ Kapittel 5.1 side 58

Kryss Enig

Kryss Uenig

13.3. Helhetlig menighetsplan bør gjøres obligatorisk på sikt.

➤ Kapittel 5.1 side 59

Kryss Enig

Kryss Uenig

#### 14. Økonomi og tilskuddsforvaltning

- 14.1. Økonomien må sikres i fortsettelsen, minst på det nivået det er i dag.
- 14.2. Det er behov for å utrede mulige endringer i kriteriene for fordeling av tilskuddet til fellesrådene, for eksempel med utgangspunkt i tildeling på grunnbeløp eller pr. døpt, samt ett felles fordelingsystem for kirkelig undervisning og læring der sentralt finansierte kateketstillinger inngår i ordningen.
- 14.3. Ved mindreforbruk av tildelte midler bør det i større grad kunne være mulig å sette av udisponerte midler for større satsinger og mer langsiktighet i arbeidet med kirkelig undervisning og læring.
- Kapittel 5.2 side 60

Kryss Enig  
Kryss Uenig

I dag håndteres mindreforbruk forskjellig i de ulike bispedømmerådene. Enten Kryss Praksisen knyttet til mindreforbruk bør være mer enhetlig enn den er i dag. Eller Kryss Praksisen knyttet til mindreforbruk bør fortsatt være forskjellig fra bispedømmeråd til bispedømmeråd.

- 14.4. Tilskudd til kirkelig undervisning og læring bør ses uavhengig av andre inntektskilder også når det gjelder rapporteringen.
- Kapittel 5.2 side 60

Kryss Enig  
Kryss Uenig

- 14.5. Tilskuddet til lokalkirken bør sendes til fellesrådsnivået for hensiktsmessig Ressursutnytting.
- Kapittel 5.2 side 60

Kryss Enig  
Kryss Uenig

#### 15. Organisering og ledelse

- 15.1. Det bør sikres tilstrekkelige ressurser til fagutvikling for ansatte på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.
- 15.2. Det bør vurderes hvilket nivå som skal utøve den faglige og strategiske ledelsen, om det skal være sokn, fellesråd, prosti eller bispedømme.

#### 16. Stillingstyper, - andel og -benevnelser

- 16.1. Det bør være en stillingsandel på minimum 50 % for å forhindre at det blir for mange små stillinger som arbeider med kirkelig undervisning og læring.
- Kapittel 5.4 side 65

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Eventuell kommentar (fritekst)

- 16.2. Tjenesteordningene, spesielt for kateket og prest, bør gjennomgås og revideres og det bør samtidig ses på samordning på tvers med tanke på kirkelig undervisning og læring.
- Kapittel 5.4 side 65

Kryss Enig  
Hvis enig, begrunn svaret (fritekst)  
Kryss Uenig

- 16.3. Samlebetegnelse for kirkelig undervisning og læring og stillinger i kirkelig undervisning og læring bør være «undervisningstjenesten» og «undervisningsansatte».

## 17. Kompetansekrav og kompetansebehov

- 17.1.1. Det bør arbeides systematisk for at alle som har undervisningsstilling i Den norske kirke har en minimumskompetanse på 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng kristendomsfag.

- 17.1.2. I en funksjon som kirkelig undervisningsleder bør kompetansekravet være tilsvarende som kompetansekravene til kateketstilling.

➤ Kapittel 5.5 side 69

Kryss Enig  
Kryss Uenig

- 17.1.3. Det bør vurderes å stille krav om praktisk-teologisk (kateketisk) kompetanse på bachelornivå for de som ikke innehar dette.

➤ Kapittel 5.5 side 69

Kryss Enig  
Kryss Uenig  
Hvis uenig, begrunn svaret (fritekst)

- 17.2. Satsingen på systematiske kompetanseutviklingstiltak og stipendordninger bør fortsette. Disse er viktige for å styrke ansattes mulighet til å heve formell kompetanse.
- 17.3. Det kontinuerlige pedagogiske utviklingsarbeidet i menighetene bør styrkes gjennom systematisk arbeid med profesjonelle læringsmiljø i undervisningstjenesten, også lokalt (fellesråds-/prostinivå) og regionalt (bispedømmenivå).
- 17.4. Arbeidsgiver må sørge for kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor ulike relevante fagområder (slik som sosial-, spesial- og allmenn pedagogikk, digital kompetanse, frivillighet) og legge til rette for tverrfaglig samarbeid om kirkelig undervisning og læring.

## 18. Frivillighet

- 18.1. Kompetansen på frivillighet bør styrkes hos sentrale nøkkelpersoner i menighetenes stab.
- 18.2. Det bør arbeides med å legge til rette for ulike typer frivillighet.
- 18.3. For å nå målene med kirkelig undervisning og læring bør det arbeides mer med strategisk ledelse av frivillige.

## 19. Samarbeid med barne- og ungdomsorganisasjoner

- 19.1. Samarbeidet mellom Den norske kirke og organisasjonene i lys av målene for kirkelig undervisning og læring må fortsatt styrkes.

## 20. Forskning, evaluering og fagutvikling

- 20.1. Det bør fortsatt satses på forskning på kirkelig undervisning og læring, i rammen av en helhetlig kirkelig FOUI-strategi.



**Eventuelt øvrige kommentarer til del 2**

Eventuell kommentar til del 2: organisatoriske rammer